

"קרבה שנת השבע"

שהם אייזן

בית הדין יכול להתחייב לשלם לחקלאי רק בערבון מוגבל, מכיוון שישנה הסכנה שלא יצמח מספיק יבול. פה נכנסת לתמונה העמותה, שבעזרת מימון של יהודים יקרים מארה"ב מבטיחה להחזיר את ההוצאות של החקלאי. דבר זה, תורם גם לאחדות ולחיזוק הערבות ההדדית עם יהודי התפוצות, הזוכים להשתתף גם הם במצווה אף שאינם מתגוררים בארץ.

אריה ברגמן, מקים העמותה, מתאר את הסיבות להקמתה: "רציתי להביא את בשורת השמיטה לעם היהודי. המגמה היא לאחד את העם והארץ דרך התורה, והשמיטה היא מצווה מושלמת לשם כך. בעולם כיום, ישנם פערים חברתיים אדירים ובעיות כלכליות רבות, והשמיטה מציגה פתרון לכך, ע"י האיחוד והשותפות של כולם בפירות. בזכות הפרוייקט הזה, ישנה הורדת מחירים בארץ, וזה משמעותי לתושבים רבים".

שיווק הפירות לציבור

"לאחר שהעמותה חתמה על הסכמי עבודה עם חקלאים מכל רחבי הארץ" מסביר יובל, "היא השיגה כמות אדירה של פירות. בשנה זו, הפירות כולם שייכים לעם היהודי, ופה האתגר הגדול - למצוא את הציבור שיעדיף את הפירות האלו על פירות שאינם קדושים בקדושת שביעית".

מדוע זה אתגר?

יובל: "מסתבר, שהן בציבור החרדי והן בציבור הדתי לאומי, יש לעיתים חשש מאכילת פירות שביעית, ואנשים רבים מעדיפים כלל לא לקנות פירות כאלו כדי לא "להסתבך" עם הטיפול בשאריות ועם ענייני המצווה, והתוצאה היא שבסוף המצווה כמעט ואינה מורגשת.

"לכן, חלק מהעבודה שלנו היא קודם כל להרגיע את הציבור, ולהסביר שהזכות באכילת הפירות גדולה בהרבה מהחשש - חשש שמקורו הוא פשוט ביצר הרע הבא להרחיק אותנו מהקדושה. מדובר בזכות מופלאה: בשונה מאכילת מעשרות

נדמה לכאורה, כי שנת השמיטה מגיעה כבר אל קיצה, אולם מסתבר כי מבחינות רבות אנו ניצבים עתה בשיאה. אחד הגופים המרכזיים שלקחו על עצמם את משימת הנחלת והנגשת מצוות השמיטה לכלל עם ישראל, הינו עמותת "שנת השבע". העמותה הוקמה בשנת 3102, לפני השמיטה הקודמת, ע"י אריה ברגמן מארצות הברית, ופעילותה מתמקדת בשני ערוצים מרכזיים: הערוץ הראשון הוא הפן החינוכי החווייתי - לחבר את מצוות השמיטה אל כל עם ישראל, ובמיוחד לבני הנוער והגיל הצעיר, והשני, הוא פעילות בתחום החקלאי.

יובל תור, מנכ"ל העמותה העובד כחקלאי ב-41 השנים האחרונות, מסביר כי דווקא עכשיו מצוות השמיטה רלוונטית מתמיד: "אף שנדמה שזה כבר סוף השנה, בחורף רוב הפירות היו שייכים לשנה שעברה (בשונה מהירקות), ולכן דווקא בימים אלו מתקיימת עיקר העבודה שלנו עם פירות השביעית".

מה היא בעצם העבודה שלכם?

יובל: "אף שבאופן פרטי משמעותה של מצוות השמיטה היא לשבות ולא לעבוד בגינה, באופן ציבורי ההשבתה היא דרך שאינה רלוונטית, כי כך כמעט ולא גדלים פירות הראויים למאכל, מה גם שהחלקאות הישראליות אינה מסוגלת להתמודד עם שבייתה כזו פעם בשבע שנים. בשנת השביעית, הפירות הגדלים בארץ ישראל שייכים לכלל העם, אולם רוב האנשים אינם מגיעים ממש אל המטעים והשדות, ולכן הדרך הציבורית הטובה ביותר להנגיש להם את הפירות היא ע"י "אוצר בית דין", שאנו כעמותה מהווים לו גב כלכלי".

מהו בעצם אוצר בית דין? יובל מסביר: "למעשה, הרעיון של אוצר בית דין מופיע כבר בתוספתא, אולם במשך מאות שנים כאשר היינו בגלות, לא נעשה בו שום שימוש. במהלך המאה העשרים, כאשר שבו יהודים שומרי תורה ומצוות לעבוד באדמות ארץ ישראל, עמדו בפניהם בשנת השמיטה שתי אפשרויות קיצוניות: האחת, הייתה לשבות לגמרי ממלאכה במהלך השמיטה, אולם דבר זה עלול היה לפגוע אנושות בחקלאים בפרט ובהתיישבות בארץ בכלל. הפתרון השני, היה היתר מכירה, בו תמך הרב קוק, ובמסגרתו אין כלל קדושת שביעית בקרקע ובפירות, והעבודה היא כמעט כבכל שנה.

" אוצר בית דין לעומת זאת, הוא דרך ביניים מצויינת, עליה הסכימו הן החזון איש והן הרב קוק. באוצר בית דין, החקלאים אומנם עובדים את האדמה ומגדלים את היבול, אך לא כבעלים עליה: למעשה, החקלאי מפקיר את הפירות, ובית הדין שוכרים אותו כדי שיעבוד ויטפל בהם, ואח"כ בית הדין אחראים על השינוע והשיווק לציבור שאין לו את היכולת להגיע אל המטעים ולקטוף את היבול בעצמו. על הפירות עצמם, גובים רק את עלויות העבודה והשינוע, וכך יכולים לשלם לחקלאים על עבודתם.

"אולם דבר זה לא תמיד פשוט כל כך:

למשל, שאינה רלוונטית לרוב העם - כאן מדובר בקדושה ששייכת לכולנו, ללא מעמדות, בכל ארץ ישראל. זהו שילוב של קדושת המקום וקדושת הזמן".

יובל מרחיב עוד על משמעות השמיטה: "בשנה רגילה, יש לנו בעלות על הפירות, ודבר זה מטשטש את העובדה שקיבלנו את הפירות האלו מהקב"ה. בשנה זו, ה' מודיע לנו "כי לי הארץ", ומוטמעת בנו ההבנה שקיבלנו פה מתנה מהקב"ה".

מיזמי השביעית

לעמותה ישנם מיזמים שונים לשיווק פירות השביעית:

"במהלך השנה" אומר יובל, "יצאנו במיזם "פרי-יומי", במסגרתו רתמנו ישיבות, אולפנות ומוסדות שונים מכל המגזרים, שיתחייבו לתת העדפה לפירות שביעית, כאשר הם דואגים כמובן לשמור על קדושת הפירות, והם יקבלו מאיתנו פירות בחינם בכל שבוע. וכך במהלך השנה חולקו 052 טון פירות בקדושת שביעית לכ-58 אלף תלמידים, 053 מוסדות שונים. זה אירוע בסדר גודל משמעותי, מכיוון שהרבה פעמים אין פירות בישיבות, בטח שלא באיכות גבוהה, והשנה פירות מאוד יקרים ומשובחים מגיעים למוסדות כאלו בחינם.

"כאמור, בהתחלה במוסדות רבים היה חשש להתעסק בפירות שביעית. כך גם בכל מחנות הקיץ של תנועות הנוער הדתיות (ואף חילוניות), אף שהצענו להם לקבל את הפירות בחינם, הייתה רתיעה מפני הנושא הזה, אך קיבלנו את תמיכת הרב דרוקמן ורתמנו לשם כך אנשים נוספים, ולבסוף כולם קיבלו מאיתנו פירות, מהם נהנים בימים אלו עשרות אלפי בני נוער הנמצאים במחנות הקיץ. התנאי היחיד שלנו לקבלת הפירות הוא שהחניכים יעברו מערך חינוכי המתווך להם את המושגים ומסביר להם על קדושת הפירות ועל החשיבות שבאכילתם".

תורת השמיטה

מלבד חלוקת פירות השביעית, ישנה כאמור גם פעילות חינוכית ענפה של חיבור לרעיונות ולתוכן המצווה:

"במהלך השנה" מספר יובל, "התקיימו שיחות בבתי ספר שונים ע"י חקלאים, וכן פעילויות המשלכות סרטונים ומשחקים למיניהם, הגרלות ופרסים הקשורים לשמיטה. אנחנו מאמינים בחינוך ע"י החוויה, ולא רק באמצעות ישיבה בכיתה.

בראייה ארוכת טווח, אנו מאמינים שאם נצליח לגעת בנפש התלמיד ולעזור לו למצוא חיבור לשמיטה, בין אם מדובר בילד בבית ספר יסודי ובין אם בבחור הלומד בישיבה גבוהה - בעתיד הוא יבחר לאכול פירות מאוצר ב"ד, וכך יהיה מחובר למצווה אפילו אם הוא גר בבניין פתח תקווה בקומה 02".

המיזמים בבין הזמנים

בתקופת החופש, נותרו החקלאים עם עודפים גדולים של יבול. על מנת לדאוג לפירות ולחקלאים, יצאה העמותה במיזם,

שבמהלכו במשך 3 השבועות של "בין הזמנים" יחולקו הפירות בחינם, ממש כמו באוצר ב"ד המקורי המוזכר בתוספתא.

"כעת, כאשר רוב הציבור בחופש, הקמנו את מבצע "ניידת השמיטה", משאית קירור המסתובבת בין ריכוזי תושבים גדולים: בגולן, בחופי הכינרת, במסלולים ובישובים - ושם מחלקים להם פירות שביעית טריים. יחד עם הפירות, מקבל הציבור גם פלאייר המסביר על משמעות קדושת השביעית. הכלל שלנו הוא שאף אחד לא מקבל פירות בלי הסבר, שלא יהיה מצב שאדם מקבל פירות בחינם אך זורק לפח ולא יודע במה בעצם מדובר".

"מעניין" מוסיף יובל, "שאנשים מנסים תמיד להבין "מה הקאץ", לוקח זמן להסביר שזה פשוט בחינם ושייך להם..."

יין שביעית

מיזם מיוחד נוסף של העמותה, התקיים במהלך השבוע האחרון בכרם הענבים בקיבוץ עין דור, השייך ליקב הבוטיק "כרמי נטופה". בשמיטה זו בפעם הראשונה, הוחלט לקיים אוצר בית דין בכרם. "זו החלטה לא פשוטה" אומר יובל, "מדובר בכרם גדול, ועלינו לשווק את כל היין בעצמנו, ולהחזיר לחברה את ההוצאות. הכי פשוט היה לעשות היתר מכירה, אך היה לנו חשוב שהיין יהיה קדוש בקדושת שביעית.

"החלטנו למנף את הפרייקט, ובמקום פועלים גויים שיבצרו יחסית מהר ובזול כמקובל, לתת לציבור בארץ להיות שותף במצווה הזו. לשם כך נדרש כוח אדם רב, ולכן אנו עובדים בשיתוף פעולה עם ארגון השומר החדש. בארגון זה, ישנם גם הרבה מתנדבים לא דתיים, וכן כאלו שמעולם לא ראו איך גדלים ענבים בכרם, ובפעם הראשונה בחייהם הם זכו להיות חלק מהמיזם הזה, לעסוק בבציר ובעבודה, וללמוד על משמעות השמיטה.

"לאחר הכנת היין, יחולקו בשנה הבאה כ-04 אלף בקבוקים של יין לגמרי בחינם, לחיילים, אברכים, נזקים משפחות הזקוקות לכך. בנוסף לכך, בקבוקי היין הנותרים ימכרו במחירי עלות, וכך אנשים שלא יכולים להרשות לעצמם לקנות יין איכותי בדרך כלל, יוכלו לזכות בכך בשנה הקרובה".

מלבד העבודה המסחרית לטובת הפקת היין, התקיים השבוע גם מיזם "בציר חברתי", במסגרתו הגיעו לכרם בכל יום מאות מבקרים מכל המגזרים, השתתפו בפעילויות חברתיות שונות, למדו על השמיטה, וכמובן - עסקו בבציר וקיבלו לביתם תירוש שהכינו במקום.

"באמצעות מצוות השמיטה" מסיים יובל, "אנו גם שואפים ליצור שוויון אמיתי: בשנה רגילה, נותן החקלאי תרומות ומעשרות, וכאשר יש נתינה, נותרים המעמדות השונים: בין זה שאין לו לזה שיש לו, בין הנותן ובין המקבל. אך בשמיטה, הפירות שווים לכולם".

"זו גם הדרך שלי לקיים את השמיטה, על אף שאני חי בחו"ל" מוסיף אריה, "וזה משמח שיש שותפות של העם כולו במיזם החשוב הזה".

חינוכי הילדים בבציר אומרים הכל - חוויה משפחתית המבוססת על ערכי השמיטה

הבקבוקים של התירוש הקדוש שמחולקים לציבור במסגרת הבציר